YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

16 päivänä marraskuuta 2006 *

Asiassa T-120/04,

Peróxidos Orgánicos, SA, kotipaikka San Cugat del Vallés (Espanja), edustajinaan asianajajat A. Creus Carreras ja B. Uriarte Valiente,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään A. Bouquet ja F. Castillo de la Torre,

vastaajana,

jossa on kyse [EY 81 artiklan] ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (Asia COMP/E-2/37.857 – Orgaaniset peroksidit) 10.12.2003 tehdyn komission päätöksen 2005/349/EY (EUVL 2005, L 110, s. 44) kumoamista koskevasta vaatimuksesta,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN
OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Jaeger sekä tuomarit J. Azizi ja E. Cremona,
kirjaaja: hallintovirkamies K. Pocheć,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 24.11.2005 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

1 Vanhentumisajoista liikennettä ja kilpailua koskeviin Euroopan talousyhteisön sääntöihin liittyvissä menettelyissä ja niiden nojalla määrättyjen seuraamusten täytäntöönpanossa 26.11.1974 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2988/74 (EYVL L 319, s. 1; jäljempänä vanhentumisajoista annettu asetus) 1 artiklassa, jonka otsikkona on "Menettelyyn sovellettavat vanhentumisajat", säädetään seuraavaa:

"1. Komission toimivaltaa määrätä sakkoja tai seuraamusmaksuja – – kilpailua koskevien Euroopan talousyhteisön sääntöjen rikkomisesta koskevat seuraavat vanhentumisajat:

– –

b) viisi vuotta, jos on kyse muista rikkomuksista [kuin sellaisten säännösten rikkomisista, jotka koskevat yritysten tai yritysten yhteenliittymien hakemuksia tai ilmoituksia, tietojensaantipyyntöjä tai tutkimusten suorittamista].

2. Aika alkaa kulua rikkomuksen tekopäivästä. Jatkettujen tai uusittujen rikkomusten osalta aika alkaa kuitenkin kulua siitä päivästä, jona rikkominen on lakannut."

2 Mainitun asetuksen 2 artiklassa, jonka otsikkona on "Menettelyyn sovellettavan vanhentumisajan keskeytyminen", säädetään seuraavaa:

"1. Kaikki komission – – suorittamat toimenpiteet rikkomuksen esitutkinnan tai rikkomukseen liittyvän menettelyn toimittamiseksi keskeyttävät menettelyyn sovellettavan vanhentumisajan. Vanhentumisaika keskeytyy päivänä, jona toimenpide annetaan tiedoksi ainakin yhdelle rikkomukseen osalliselle yritykselle tai yritysten yhteenliittymälle.

Toimenpiteitä, jotka keskeyttävät vanhentumisajan kulumisen, ovat erityisesti:

a) komission – – esittämä tietojensaantipyyntö;

– –

2. Vanhentumisaika keskeytyy suhteessa kaikkiin rikkomukseen osallisiin yrityksiin tai yritysten yhteenliittymiin.

3. Vanhentumisaika alkaa kulua uudelleen kustakin keskeytymisestä – –"

Asian tausta

3 [Y 81 artiklan] ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (Asia COMP/E-2/37.857 – Orgaaniset peroksidit) 10.12.2003 tehty komission päätös 2005/349/EY (EUVL 2005, L 110, s. 44; jäljempänä riidanalainen päätös) koskee yhteistoimintajärjestelyä, josta on päätetty ja joka on toimeenpantu orgaanisten peroksidien Euroopan markkinoilla; orgaaniset peroksidit ovat muun muassa AKZO-konsernin (jäljempänä AKZO) ja Atofina SA -yhtiön, joka on Atochemin seuraaja (jäljempänä Atochem/Atofina), ja Peroxid Chemie GmbH & Co. KG -yhtiön, joka on Laporte plc:n, josta on tullut Degussa UK Holdings Ltd, määräysvallassa oleva yhtiö, kumi- ja muoviteollisuudessa käyttämiä kemiallisia tuotteita. Kyseinen yhteistoimintajärjestely pantiin Espanjassa täyteen osajärjestelynä, johon osallistuivat kantaja ja suoraan tai välillisesti edellä mainitut yhtiöt.

4 Yhteistoimintajärjestely sai alkunsa vuonna 1971 AKZO:n, Luperox GmBH:n, josta on tämän jälkeen tullut Atochem/Atofina, ja Peroxid Chemien välillä tehdyllä kirjallisella sopimuksella, jota muutettiin vuonna 1975 (jäljempänä pääsopimus). Se koostui aluksi useista osajärjestelyistä, jotka koskivat suurpolymeerien, lämpökovettuvien polyesterihartsien ja ristisilloittajien kaltaisia eri kemiallisia tuotteita. Yhteistoimintajärjestely jakaantui myös alueellisiin osajärjestelyihin – joihin kuului muun muassa Espanjaa koskeva osajärjestely (jäljempänä Espanjan osajärjestely) – joissa noudatettiin pääsopimuksen olennaisia sääntöjä. Sillä oli etenkin tarkoitus säilyttää yhteistoimintajärjestelyyn osallistuvien yritysten markkinaosuudet ja koordinoida niiden hinnankorotuksia. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi Sveitsiin

sijoittautuneen konsulttiyhtiön – aluksi Fides Trust AG, myöhemmin AC Treuhand AG – tehtävänä oli muun muassa kerätä ja käsitellä yhteistoimintajärjestelyyn osallistuvien yritysten tarkkoja myyntilukuja ja toimittaa niille näin käsitellyt luvut. Pääsopimuksen ja osajärjestelyjen hyvän toiminnan varmistamiseksi järjestettiin säännöllisesti kokouksia.

5 Kantaja, joka on kemian teollisuudessa toimiva espanjalainen yhtiö ja joka on yhteisesti FMC Foret SA -nimisen yhtiön (jäljempänä Foret) ja Degussa UK -nimisen yhtiön määräysvallassa, osallistui yksinomaan Espanjan osajärjestelyyn. Riidanalaisessa päätöksessä tämän osallistumisen osalta vahvistettu ajanjakso on 31.12.1975–31.12.1999 (riidanalaisen päätöksen 2 ja 210–219 perustelukappale sekä 1 artiklan e alakohta).

6 Komissio aloitti yhteistoimintajärjestelyä koskevan tutkinnan tavattuaan 7.4.2000 AKZO:n edustajat, jotka ilmoittivat sille yhteisön kilpailusääntöjen rikkomisesta saadakseen immuniteetin sakkojen määräämättä jättämisestä tai lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annetun komission tiedonannon (EYVL 1996, C 207, s. 4; jäljempänä sakoista vapauttamista ja sakkojen lieventämistä koskeva tiedonanto) perusteella. Tämän jälkeen myös Atochem/Atofina päätti tehdä komission kanssa yhteistyötä toimittamalla sille lisätietoja (riidanalaisen päätöksen 56 ja 57 perustelukappale).

7 Komissio lähetti 6.2.1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 (perustamissopimuksen [81] ja [82] artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus) (EYVL 1962, 13, s. 204) 11 artiklan perusteella 31.1. ja 20.3.2002 tietojensaantipyynnöt kilpailusääntöjen rikkomisen pääosallistujille, joita olivat Laporte, AKZO ja Atochem/Atofina (riidanalaisen päätöksen 61 ja 64 perustelukappale). Se lähetti tällaisen pyynnön kantajalle kuitenkin vasta 29.11.2002 (riidanalaisen päätöksen 72 perustelukappale).

8 Komissio aloitti 27.3.2003 muodollisen tutkintamenettelyn ja laati väitetiedoksiannon, joka annettiin tämän jälkeen tiedoksi kantajalle. Kantaja lähetti 17.6.2003 huomautuksensa väitetiedoksiantoon ja osallistui 26.6.2003 järjestettyyn kuulemiseen. Komissio teki lopulta 10.12.2003 riidanalaisen päätöksen, joka annettiin tiedoksi kantajalle 13.1.2004 ja jossa tälle määrättiin 0,5 miljoonan euron suuruinen sakko (riidanalaisen päätöksen 2 artiklan f alakohta).

Asian käsittelyn vaiheet ja asianosaisten vaatimukset

9 Kantaja nosti käsiteltävänä olevan kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 22.3.2004 toimittamallaan kannekirjelmällä.

10 Kantaja ilmoitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 13.9.2004 toimittamallaan kirjeellä luopuvansa oikeudestaan toimittaa vastauskirjelmä, ja se pyysi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta ryhtymään tiettyihin prosessinjohtotoimiin ja tiettyihin asian selvittämistoimiin. Vastaaja toimitti tätä kirjettä koskevat huomautuksensa 26.10.2004.

11 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (kolmas jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn. Asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin suullisiin kysymyksiin kuultiin 24.11.2005 pidetyssä istunnossa.

12 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

– kumoaa riidanalaisen päätöksen 1, 2 ja 4 artiklan siltä osin kuin ne koskevat sitä

– toissijaisesti kumoaa sille määrätyn sakon

– velvoittaa vastaajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

13 Vastaaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

– jättää kanteen tutkimatta siltä osin kuin on kyse riidanalaisen päätöksen 1 ja 4 artiklasta

– toissijaisesti hylkää kanteen

– velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

1. *Riidanalaisen päätöksen 1 ja 4 artiklan kumoamista koskevien vaatimusten tutkittavaksi ottaminen*

Asianosaisten lausumat

14 Vastaaja esittää riidanalaisen päätöksen 1 ja 4 artiklan kumoamista koskevien vaatimusten osalta oikeudenkäyntiväitteen. Se väittää, että kun otetaan huomioon se, että kantajan esittämä ainoa kanneperuste koskee vanhentumista eikä kilpailusääntöjen rikkomisen toteamista, tässä yhteydessä esitetyt väitteet ovat tehottomia eikä riidanalaisen päätöksen 1 ja 4 artiklan kumoamista koskevia vaatimuksia voida ottaa tutkittavaksi. Vaikka näet oletetaan, että se vanhentumisaika olisi päättynyt, jota sovelletaan toimivaltaan määrätä kantajalle sakkoa siitä kilpailusääntöjen rikkomisesta, josta sitä on riidanalaisessa päätöksessä moitittu, komissio katsoo, että se saattoi todeta kyseisen rikkomisen – jonka olemassaoloa sellaisenaan kantaja ei näytä kiistävän, vaan enintään sen keston – ja osoittaa kantajalle tässä tarkoituksessa päätöksen. Näin ollen siinä määrin kuin kantaja pyrkii saamaan kumotuksi 1 artiklan siltä osin kuin siinä todetaan kilpailusääntöjen rikkominen, johon se on syyllistynyt, sekä 4 artiklan, jossa pelkästään mainitaan riidanalaisen päätöksen adressaatit, kyseisiä vaatimuksia ei voida ottaa tutkittavaksi.

15 Kantaja kiistää sen, ettei kumoamista koskevia vaatimuksia voida ottaa tukittavaksi, ja se viittaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa T-22/02 ja T-23/02, Sumitomo Chemical ja Sumika Fine Chemicals vastaan komissio, 6.10.2005 antamaan tuomioon (Kok. 2005, s. II-4065).

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

16 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa aluksi, että vastaajan esittämällä oikeudenkäyntiväitteellä ei, toisin kuin se väittää, voida kyseenalaistaa riidanalaisen päätöksen 1 ja 4 artiklan kumoamista koskevien vaatimusten tutkittavaksi ottamista. Vastaaja vain lähinnä väittää, että ne kantajan esittämät oikeudelliset perusteet ja perustelut, joihin se on vedonnut tukeakseen näkemystään, jonka mukaan vanhentumisaika, jota sovelletaan komission toimivaltaan ryhtyä toimenpiteisiin kilpailusääntöjen rikkomisen johdosta, on päättynyt, eivät ole omiaan oikeuttamaan mainittujen artikloiden kumoamista, koska ne eivät todellisuudessa kohdistu kilpailusääntöjen rikkomisen toteamiseen sellaisena kuin se on esitetty riidanalaisessa päätöksessä. Yhtäältä tämä kysymys ei kuitenkaan koske tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä, vaan pikemminkin kyseisten oikeudellisten perusteiden ja perustelujen perusteltavuutta, ja toisaalta vastaaja ei kyseenalaista kantajan oikeussuojan tarvetta kilpailusääntöjen rikkomisen toteamisen osalta sellaisenaan.

17 Lisäksi vaikka oletetaan, että kyse on tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä koskevasta kysymyksestä, vastaajan kirjelmistä, sellaisena kuin ne on esitetty edellä 14 kohdassa, ilmenee ainakin välillisesti, että vastaaja on sitä mieltä, että pelkkä kilpailusääntöjen rikkomisen toteaminen riidanalaisessa päätöksessä ei kuulu vanhentumisajoista annetun asetuksen 1 artiklassa tarkoitetun seuraamuksen käsitteen alaan ja että vaikka vanhentumisaika oli päättynyt, sillä oli oikeus osoittaa kantajalle tässä tarkoituksessa päätös.

18 Tältä osin on huomautettava ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen katsoneen, että päätös, jolla kilpailusääntöjen rikkominen todetaan, ei ole vanhentumisajoista annetun asetuksen 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu seuraamus, eikä sitä koske näin ollen kyseisessä säännöksessä säädetty vanhentumisaika. Näin ollen sakkojen määräämistä koskevaan komission toimivaltaan sovellettavan vanhentumisajan päättymisellä ei voi olla vaikutusta sillä olevaan implisiittiseen toimivaltaan todeta kilpailusääntöjen rikkominen (edellä 15 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Sumitomo Chemical ja Sumika Fine Chemicals v. komissio, tuomion 61 ja 62 kohta). Kyseistä implisiittistä toimivaltaa tehdä kilpailusääntöjen rikkomisen toteamista koskeva päätös vanhentumisajan päättymisen jälkeen voidaan kuitenkin käyttää

ainoastaan sillä edellytyksellä, että komissio osoittaa yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 7/82, GVL vastaan komissio, 2.3.1983 annetussa tuomiossa (Kok. 1983, s. 483, Kok. Ep. VII, s. 47, 24 kohta) tarkoitetulla tavalla, että sillä on perusteltu intressi tehdä tällainen päätös (ks. vastaavasti edellä 15 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Sumitomo Chemical ja Sumika Fine Chemicals v. komissio, tuomion 130–132 kohta).

19 Kaiken edellä olevan perusteella vastaajan esittämä oikeudenkäyntiväite ei voi menestyä.

20 Yhtäältä vaikka oletetaan, että vanhentumisen edellytykset olisivat täyttyneet esillä olevassa asiassa, edellä olevasta oikeuskäytännöstä seuraa, että komission olisi pitänyt osoittaa, että sillä oli perusteltu intressi, voidakseen laillisesti todeta kilpailusääntöjen rikkomisen, johon kantaja on syyllistynyt. Näin ollen, toisin kuin vastaaja katsoo, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on tällaisessa tilanteessa otettava kantaa kantajan esittämiin kumoamisvaatimuksiin sen tarkastamiseksi, onko komissio tosiasiassa perustellut kyseisen intressin riidanalaisessa päätöksessä.

21 Toisaalta, kuten vastaaja itse myöntää, kilpailusääntöjen rikkomisen keston määrittäminen on oleellinen ja erottamaton osa kilpailusääntöjen rikkomisen toteamisesta, ja se on yksi niistä edellytyksistä, jotka säätelevät vanhentumista siltä osin kuin on kyse toimenpiteisiin ryhtymisestä jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen osalta. Tämän perusteella, toisin kuin vastaaja näyttää katsovan, kantajan esittämiä vaatimuksia riidanalaisen päätöksen 1 ja 4 artiklan kumoamisesta ei voida erottaa sen kanneperusteesta, jonka mukaan komissio on soveltanut virheellisesti vanhentumisaikaa koskevia sääntöjä. Se, että komissio noudattaa näitä sääntöjä, edellyttää näet sitä, että se määrittää asianmukaisesti sen ajanjakson, jonka kuluessa kantaja on osallistunut kilpailusääntöjen rikkomiseen.

22 Edellä olevasta seuraa, että komission esittämä oikeudenkäyntiväite on hylättävä.

2. *Kanneperuste, jonka mukaan komissio on soveltanut virheellisesti vanhentumisaikaa koskevia sääntöjä*

Asianosaisten lausumat

Alustava huomautus

23 Kantaja vetoaa kanteensa tueksi kumoamisperusteeseen, joka koskee sitä, että komissio on määrännyt sille virheellisesti sakon, vaikka menettelyyn sovellettava vanhentumisaika oli päättynyt vanhentumisajoista annetun asetuksen perusteella sen johdosta, että sen, jolloin se on väitetysti viimeisen kerran osallistunut Espanjan osajärjestelyyn, ja sen, jolloin komissio ryhtyi ensimmäisiin tutkintatoimenpiteisiin, välillä on kulunut yli viisi vuotta. Kantaja väittää tältä osin, että komissio on hylännyt virheellisesti sen vanhentumisen osalta tekemän väitteen sillä perusteella, että yhtäältä se oli tietoinen pääsopimuksesta ja toisaalta ei ollut täysin selvää, mikä oli se nimenomainen ajankohta, jolloin sen osallistuminen Espanjan osajärjestelyyn oli lopullisesti päättynyt.

Kantajalla oleva tieto pääsopimuksesta

24 Kantaja väittää lähinnä, että vanhentumisen arvioimiseksi pääsopimuksen olemassaoloa ei voida laittaa sen vastuulle, koska se ei ole osallistunut kyseiseen sopimukseen eikä se ole ollut siitä tietoinen.

25 Kantaja toteaa väitteensä tueksi ensinnäkin, että riidanalaisessa päätöksessä yhtäältä tehdään ero pääsopimuksen ja alueellisten osajärjestelyjen välillä ja toisaalta

korostetaan sen Espanjan osajärjestelyn erityispiirteitä, joka on ollut pääsopimuksesta erillinen alusta lähtien ja yhteistoimintajärjestelyn viimeiseen hetkeen saakka, eikä sitä ole, kuten muut osajärjestelyt, saatettu osaksi pääsopimusta (riidanalaisen päätöksen 47 perustelukappale, 80 perustelukappaleen loppu sekä 86, 92, 203, 209–267 ja 268 perustelukappale).

26 Se huomauttaa toiseksi, että komissio ei ole selkeästi väittänyt – jollei näin ole tehty välillisesti Espanjan osajärjestelyä virheellisesti tulkitsemalla – eikä osoittanut oikeudellisesti riittävällä tavalla, että kantaja oli tietoinen pääsopimuksesta. Kantaja väittää tältä osin, että riidanalaisen päätöksen 217, 236 ja 250 perustelukappaleessa olevat perustelut ovat sekavia ja ristiriitaisia. Kantaja päättelee tämän perusteella, että komissio on katsonut sen olleen tietoinen Euroopan tasolla olevasta yhteistoimintajärjestelystä pelkästään sen vuoksi, että sillä oli yhteyksiä pääsopimuksessa mukana olevien yhtiöiden henkilökuntaan, ja siitä syystä, että oli mahdollisesti olemassa sellaisia yleiseurooppalaisia sopimuksia, jotka pääsopimuksen osapuolet olivat tehneet suurimpien asiakkaiden kanssa.

27 Kantaja katsoo kolmanneksi, että se, että riidanalaisen päätöksen 252 perustelukappaleen mukaan "Espanjan osajärjestelyn muut osapuolet [AKZO, Atochem/Atofina ja Peroxid Chemie] ovat antaneet sen kuvan, että [sitä] oli todellisuudessa informoitu pääsopimuksesta" ja se "oli täysin ajan tasalla, koska sen hallintoneuvoston jäsenet tunsivat pääsopimuksen", ei ole asian kannalta merkityksellinen todiste etenkään siitä syystä, että kyseiset yhtiöt ovat pyytäneet saada immuniteetin, josta säädetään sakoista vapauttamista ja sakkojen lieventämistä koskevassa tiedonannossa. Se toteaa vielä, että se, että pääsopimuksesta tiesivät sen hallintoneuvoston jäsenet, jotka edustavat niitä kahta yhtiötä – Foretia ja Laportea, josta on tullut Degussa UK –, joiden yhteisessä määräysvallassa se on, ei osoita, että nämä olisivat antaneet sille tietoa Euroopan yhteisjärjestelystä. Kumpikaan näistä kahdesta yhtiöstä ei ole antanut tämän suuntaista lausuntoa. Kantaja päättelee tämän perusteella, ettei tällaista tietoisuutta voida missään tapauksessa lukea sen vastuulle.

28 Kantaja huomauttaa lopuksi, että jos komissio todellisuudessa katsoi, että se oli Peroxid Chemien ainoa toimija Espanjassa, sille ei olisi pitänyt määrätä erillistä sakkoa, vaan yksinomaan yhteinen sakko tämän jälkimmäisen kanssa. Jos se sitä vastoin toimi itsenäisesti (riidanalaisen päätöksen 267 perustelukappale), komissiolla ei sen mukaan ollut mitään perustetta katsoa, että se tiesi tai sen piti tietää pääsopimuksesta.

29 Kantaja päättelee kaiken edellä olevan perusteella, että komissio ei ole esillä olevassa asiassa täyttänyt näyttöä koskevia vaatimuksia, sellaisina kuin niistä on määrätty muun muassa Carton-asiassa. Komissio ei näet ole osoittanut, että kantaja "tiesi tai sen piti tietää" kyseisessä oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla (ks. riidanalaisen päätöksen 320 perustelukappale ja alaviite 231, joissa viitataan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-295/94, Buchmann v. komissio, 14.5.1998 antamaan tuomioon (Kok. 1998, s. II-813, 121 kohta); asiassa T-310/94, Gruber + Weber v. komissio, 14.5.1998 antamaan tuomioon (Kok. 1998, s. II-1043, 140 kohta) ja asiassa T-9/99, HFB ym. v. komissio, 20.3.2002 antamaan tuomioon (Kok. 2002, s. II-1487, 231 kohta)).

30 Vastaaja väittää, että Espanjan markkinoiden päätoimijana, joka osallistui keskitettyyn tietojenvaihtojärjestelyyn sveitsiläisen konsulttiyhtiön välityksellä ja joka oli Euroopan yhteistoimintajärjestelyssä mukana olevien emoyhtiöiden määräysvallassa, kantaja tiesi tai sen piti tietää pääsopimuksesta. Lisäksi pääsopimuksen muiden osapuolten mukaan Espanjan osajärjestely oli osa kyseistä sopimusta ja kantaja oli myötävaikuttanut niihin yhteisiin tavoitteisiin, joihin pääsopimuksen osapuolet yhdessä pyrkivät osallistumalla mainittuun osajärjestelyyn ja suurten asiakkaiden kanssa tehtyjen yleiseurooppalaisten sopimusten täytäntöönpanoon.

Ajankohta, jolloin kantajan osallistuminen Espanjan osajärjestelyyn päättyi

31 Kantaja väittää, että komission toteamus, jonka mukaan sen osallistuminen Espanjan osajärjestelyyn päättyi vasta vuonna 1999 – yhdessä pääsopimuksen kanssa – on

virheellinen. Se katsoo osoittaneensa oikeudellisesti riittävällä tavalla jo väitetiedoksiannosta esittämissään huomautuksissa, että se lopetti osallistumasta Espanjan osajärjestelyn kokouksiin 14.1.1997 lukien, jolloin pidettiin viimeinen kokous, johon K:n, joka edusti sitä kyseisessä osajärjestelyssä, on todettu osallistuneen. Viimeksi mainittu henkilö ei ole ollut enää kantajan palveluksessa 14.2.1997 jälkeen. Lisäksi komission kokoamat tosiseikat Espanjan osajärjestelyn osalta eivät todellisuudessa viittaa mihinkään vuoden 1997 tammikuun jälkeen pidettyyn kokoukseen, johon kantaja olisi voinut osallistua.

32 Ainoat todisteet Espanjaa koskevan kilpailusääntöjen rikkomisen päättymisen osalta koostuvat olennaisesti AKZO:n melko yleisistä ja epäselvistä lausunnoista (riidanalaisen päätöksen 211, 213 ja 216–219 perustelukappale). Kantajan mukaan komissio on näkemystään tukevien todisteiden puuttumisesta huolimatta arvioinut virheellisesti, että sen osallistuminen ei ollut päättynyt vuonna 1997.

33 Ensinnäkin kantaja väittää, että komissio on päätellyt virheellisesti niiden AKZO:n ja Atochem/Atofinan toteamusten perusteella, joiden mukaan Espanjan osajärjestely oli voimassa vuoteen 1999 saakka, että on epäjohdonmukaista katsoa, että nämä kaksi Espanjan markkinoiden toimijaa olisivat jatkaneet kyseistä osajärjestelyä, jos kantaja, jonka markkinaosuus Espanjassa oli merkittävä, olisi luopunut siitä jo vuoden 1997 alkupuolella. Myös sitä komission päätelmää on pidettävä virheellisenä, jonka mukaan ei ollut uskottavaa, että AKZO ja Atochem/Atofina olisivat laskeneet teoreettisten markkinaosuuksien ja todellisten markkinaosuuksien väliset erot vuoden 1999 kolmanteen vuosineljännekseen saakka, jos kantaja olisi luopunut osajärjestelystä aikaisemmin (riidanalaisen päätöksen 258 perustelukappale). Kantajan mukaan sen jatkettu osallistuminen ei voi olla ainoa selitys Espanjan osajärjestelyn olemassaololle vuoden 1997 jälkeen. Sen vetäytyminen kyseisestä osajärjestelystä saattoi sitä vastoin vain johdonmukaistaa keskusteluja, jotka koskivat Espanjan markkinoita, ja keskusteluja, jotka koskivat Euroopan markkinoita samojen osallistujien kanssa. Lisäksi sillä osajärjestelyssä ollut ainoa yhteyshenkilö K oli lähtenyt sen palveluksesta vuoden 1997 helmikuussa, mikä selittää sen, että Espanjan

osajärjestelyn muut osanottajat eivät olleet saaneet tietoa kantajan luopumisesta. Lopuksi kantaja toteaa, ettei ole olemassa mitään näyttöä siitä, että AKZO olisi ilmoittanut kantajalle aikomuksestaan päättää joko pääsopimus tai Espanjan osajärjestely, vaikka AKZO on tehnyt näin muiden osallistujien suhteen.

34 Toiseksi komissio on virheellisesti päätellyt, että kantajan jatkettu rikkominen saa vahvistusta AKZO:n toimittamasta Espanjan markkinoita koskevasta taulukosta, jossa sen todellista myyntiä verrataan sille vuoden 1997 osalta myönnettyihin kiintiöihin ja jossa viitataan sen hintoihin, määriin ja asiakkaisiin vuoteen 1999 saakka (riidanalaisen päätöksen 259 perustelukappale). Kantaja on kiistänyt huomautuksissaan ja kuulemistilaisuudessa tämän sanomalla, että "[se itse] on toimittanut kyseiset luvut ennen [AKZO:ta, joka pyysi, että siihen sovellettaisiin] sakoista vapauttamista ja sakkojen lieventämistä [koskevaa tiedonantoa]" ja se väittää, että "ei ole ollut mitään muuta reaktiota tai muuta lausumaa, joka olisi voinut yhdistää sen asiaan" ja että "komission olisi siis pitänyt päätellä, että kyseiset luvut olivat peräisin muualta ja kaikkein todennäköisimmin kantajalta". Lisäksi kantaja on toimittanut vaihtoehtoisia selityksiä, joita komissio ei ole hylännyt, niiden toteamusten osalta, joiden mukaan Peroxid Chemie olisi myöntänyt painostaneensa sitä estääkseen sitä viemästä Espanjasta (riidanalaisen päätöksen 236 perustelukappale), ja niiden toteamusten osalta, joiden mukaan Perixid Chemie sai sitä koskevat myyntiluvut, toimitti kyseiset luvut AC Treuhandille ja lähetti sille AC Treuhandin laatimat taulukot, jotka koskivat Espanjan markkinoiden myyntiin liittyviä lukuja (riidanalaisen päätöksen 237 perustelukappale). Lisäksi mainittuihin taulukkoihin sisältyviä tietoja ei voitu pitää "sopivana oikeudellisena näyttönä" kantajan jatkuneesta osallistumisesta Espanjan osajärjestelyyn, kun otetaan huomioon se, että kantajan kiintiö oli helppo laskea toisten osallistujien eli AKZO:n ja Atochem/Atofinan markkinaosuuksien huomioon ottamisen jälkeistä vähennyslaskua seuranneella yksikertaisella yhteenlaskulla.

35 Kolmanneksi komission toteamus, jonka mukaan "väitetyn 14.1.1997 pidetyn viimeisen kokouksen vaikutukset ovat joka tapauksessa tuntuneet vielä vuoden 1997 toukokuun jälkeen" (riidanalaisen päätöksen 257 ja 330 perustelukappale), on virheellinen eikä sitä ole tuettu todistein.

36 Vastaaja riitauttaa kantajan tältä osin esittämien väitteiden merkityksellisyyden. Se huomauttaa, että se on päätellyt kantajan osallistuneen Espanjan osajärjestelyyn vuoteen 1999 saakka kaikkien todisteiden perusteella eikä pelkästään AKZO:n lausumien perusteella ja näihin todisteisiin kuului etenkin AKZO:n toimittama taulukko ja käsinkirjoitettu pöytäkirja 6.11.1997 pidetystä kokouksesta. Kyseiset asiakirjat osoittavat, että kantajan kilpailijoilla oli mahdollisuus tutustua kantajaa koskeviin arkaluonteisiin tietoihin vuoteen 1999 saakka (riidanalaisen päätöksen 215, 218 ja 258–260 perustelukappale), eikä kantaja ole kyennyt riitauttamaan tosiasiallisesti tämän paikkansapitävyyttä ja todenperäisyyttä. Lisäksi kantajan olisi kuulunut osoittaa, että se oli julkisesti irtisanoutunut yhteistoimintajärjestelystä – mitä se ei ole tehnyt – vuoden 1997 tammikuun jälkeen ja valvoa, etteivät muut osapuolet käytä sen asiakkaita koskevia arkaluonteisia tietoja kiintiöiden laskemiseksi. Lopuksi se toteaa kantajan myöntäneen, ettei tämä ollut antanut emoyhtiöilleen Foretille ja Degussa UK:lle tietoa K:n irtisanomisesta ja tämän irtisanomisen syistä.

Vanhentumisajan alkamisajankohta

37 Kantaja väittää, että komissio on suorittanut ensimmäisen tutkintatoimenpiteen 31.1.2002 lähettämällä Laportelle ja muille Euroopan yhteistoimintajärjestelyyn osallistuneille yhtiöille tietojensaantipyynnön (riidanalaisen päätöksen 61 perustelukappale). Komissio on tämän jälkeen lähettänyt 20.3.2002 tietojensaantipyynnön AKZO:lle ja Atochem/Atofinalle, jotka olivat mukana sekä Euroopan yhteistoimintajärjestelyssä että Espanjan osajärjestelyssä (riidanalaisen päätöksen 64 perustelukappale). Komissio on lähettänyt tietojensaantipyynnön kantajalle vasta 29.11.2002 (riidanalaisen päätöksen 72 perustelukappale).

38 Kantaja on sitä mieltä, että vanhentumisajan keskeytymisen arvioimisen kannalta merkityksellinen päivämäärä on 29.11.2002, koska kyseisenä päivänä komission ja kantajan välillä oli ensimmäinen yhteydenotto käsiteltävänä olevan asian tutkin-

nassa. Kantaja päättelee tämän perusteella, että 14.1.1997 ja 29.11.2002 välillä on kulunut yli viisi vuotta, mikä merkitsee siis vanhentumista. Tämä on seurausta tarpeesta tulkita vanhentumisajoista annettua asetusta suppeasti esillä olevan asian kaltaisessa menettelyssä, jossa sovelletaan sakoista vapauttamista ja sakkojen lieventämistä koskevaa tiedonantoa, kun otetaan huomioon se, että mainittu asetus perustuu komission suorittamien perinteisten tutkimusten tarkoitukseen. Tällaisten tutkimusten yhteydessä tietojen saaminen on yleensä hitaampaa, vaikeampaa ja monimutkaisempaa kuin menettelyssä, jossa yritys pyytää, että siihen sovelletaan sakoista vapauttamista ja sakkojen lieventämistä koskevaa tiedonantoa. Tässä yhteydessä komissiolla on näet hallussaan jo alusta lukien täydelliset tiedot. Lisäksi vaikka oletetaan, että vertailupäivä on 20.3.2002, jolloin ensimmäinen tietojensaantipyyntö annettiin tiedoksi Espanjan osajärjestelyn eräälle osallistujalle, vanhentumisaika on kuitenkin päättynyt sen johdosta, että viiden vuoden määräaika on ehtinyt kulua 14.1.1997 jälkeen.

39 Kantaja huomauttaa, että komissio katsoo kuitenkin riidanalaisen päätöksen 262 perustelukappaleessa, että sen 31.1.2002 lähettämät tietojensaantipyynnöt ovat keskeyttäneet vanhentumisajan kulumisen sillä perusteella, että ensinnäkin "Espanjaa koskeva osajärjestely oli osa pääsopimusta", että toiseksi tietojensaantipyyntö kattoi myös kantajan, kun otetaan huomioon se, että se on osoitettu Laportelle, jotta tälle voitiin esittää kysymys sen ja sen sisaryhtiöiden osallistumisesta orgaanisia peroksideja koskevaan sopimukseen, ja että kolmanneksi vaikka on katsottava, että Espanjan osajärjestely oli itsenäinen sopimus, ensimmäinen muun muassa Laportelle lähetetty tietojensaantipyyntö on keskeyttänyt vanhentumisajan kulumisen. Kantajan mukaan komissio ei kuitenkaan voi vedota pelkästään pääsopimuksen osapuolille eikä Espanjan osajärjestelyn osapuolille 31.1.2002 lähetettyyn ensimmäiseen tietojensaantipyyntöön väittääkseen, että vanhentumisajan kuluminen oli keskeytetty vanhentumisajoista annetun asetuksen 2 artiklan perusteella. Kantajan mielestä tällainen vaikutus edellyttää komission näyttöä – mitä se ei ole toimittanut – siitä, että kaksi kilpailusääntöjen rikkomista eli kilpailusääntöjen rikkominen Euroopan tasolla ja kilpailusääntöjen rikkominen Espanjassa muodostivat erottamattoman kokonaisuuden ja että kantaja oli tietoinen pääsopimuksesta.

40 Kantaja toteaa lisäksi, ettei sitä, että sen osallistumisesta Espanjan osajärjestelyyn 14.1.1997 jälkeen ei ollut näyttöä, voida korjata etenkään AKZO:n epäselvillä väitteillä, joissa se vain omasta puolestaan toteaa, että se on itse päättänyt osallistumisensa vuonna 1999 ilman, että se viittaisi kantajaan. Näin on varsinkin, kun AKZO ja kilpailusääntöjen rikkomisiin väitetysti osallistuneet muut yhtiöt olivat tehneet komission kanssa aktiivisesti yhteistyötä yli kolmen tutkintavuoden ajan, eikä tästä tutkinnasta ollut seurannut mitään näyttöä siitä, että kantaja oli osallistunut Espanjan osajärjestelyyn vuoden 1997 tammikuun jälkeen.

41 Ylimääräisenä seikkana kantaja huomauttaa, että vanhentumisen arvioinnin osalta sitä on kohdeltu eri tavalla ja epäoikeudenmukaisesti Pergan GmbH:n tapaukseen nähden. Komissio on päätellyt viimeksi mainitun osalta riidanalaisen päätöksen 319 perustelukappaleessa, ettei ollut olemassa näyttöä siitä, että kyseisen yhtiön osallistuminen olisi jatkunut 31.1.1997 jälkeen. Sen omia lausuntoja lukuun ottamatta ei ole kuitenkaan todisteita siitä, että Pergan olisi ilmoittanut muille osapuolille luopuvansa yhteistoimintajärjestelystä. Riidanalaisen päätöksen 172 perustelukappaleen mukaan Peroxid Chemie on sitä vastoin toimittanut Perganilta lähtöisin olevan asiakirjan, jossa on tietoja hinnoista ja määristä vuodesta 1997 lähtien 30.9.1998 saakka. Tältä osin Peroxid Chemie ei ole voinut vahvistaa tai kumota Perganin lausuntoa, jonka mukaan kyseistä asiakirjaa on käytetty ainoastaan yritystä yksityiskohtaisesti arvioitaessa, vaan se on asettanut sen kyseenalaiseksi (riidanalaisen päätöksen 173 ja 175 perustelukappale). Perganin tapauksessa, toisin kuin kantajan tapauksessa, komissio on kuitenkin päätellyt, että vanhentumisaika oli päättynyt, hyväksymällä Perganin lausunnon, joka on samankaltainen kuin kantajan lausunto ja jonka mukaan Pergan oli päättänyt osallistumisensa vuoden 1996 marraskuussa eli tuskin kaksi kuukautta ennen 31.1.1997, jolloin vanhentumisaika päättyi siltä osin kuin on kyse osallistumisesta pääsopimukseen.

42 Vastaaja huomauttaa, että vanhentumisajan kuluminen keskeytyi viimeistään 31.1.2002, jolloin se lähetti tietojensaantipyynnön Laportelle, joka oli Espanjan osajärjestelyyn osallistunut yhtiö yhtäältä sataprosenttisesti omistamansa tytäryhtiön Peroxid Chemien kautta ja toisaalta sen kautta, että se omisti 50 prosenttia kantajan osakepääomasta (riidanalaisen päätöksen 262 ja 328 perustelukappale). Tämän

jälkeen vastaaja kiistää kohdelleensa kantajaa eri tavalla kuin Pergania vanhentumista koskevia sääntöjä sovellettaessa, koska toisin kuin kantajan tapauksessa, Perganin osallistumisesta 31.1.1997 jälkeen ei ollut olemassa mitään näyttöä.

Prosessinjohtotoimia ja asian selvittämistoimia koskevat pyynnöt

43 Kantaja pyytää, että kahta asiasta vastaavaa komission virkamiestä kuullaan suullisesti todistajina siitä tavasta, jolla kyseistä asiaa on yleisesti viety eteenpäin ja erityisesti siitä, miten asia on ollut kantajan osalta. Kyseinen pyyntö perustuu kumoamisperusteeseen, joka on tosiseikkoihin perustuva oikeudellinen peruste, ja riidanalaisessa päätöksessä oleviin ristiriitaisuuksiin, ja nämä kaksi virkamiestä voivat selvittää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle kyseisen päätöksen todellisen sisällön, jotta tämän on helpompi antaa ratkaisu. Kantaja pyytää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta myös määräämään esitettäväksi sellaiset komission hallussa olevat asiakirjat, joihin ei ole voitu vielä tutustua ja jotka saattavat olla kantajan kannalta kiinnostavia. Kyseisillä toimilla pyritään myös saamaan mahdollisia puolesta puhuvia todisteita, mukaan lukien todisteet, jotka osoittavat, että kantaja on päättänyt osallistumisensa Espanjan osajärjestelyyn vuoden 1997 tammikuussa.

44 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jättää kyseiset kantajan esittämät prosessinjohtotoimia ja asian selvittämistoimia koskevat pyynnöt tutkimatta.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

Alustavat huomautukset

45 Alustavasti on huomautettava, että kantajan kanneperuste koskee sitä, että komissio on soveltanut virheellisesti vanhentumisajoista annetun asetuksen 1 ja 2 artiklaa.

46 Vanhentumisajoista annetun asetuksen 1 artiklan 1 kohdan b alakohtaan ja 2 kohtaan perustuvan vanhentumisen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa, että silloin kun on kyse jatketusta tai uusitusta kilpailusääntöjen rikkomisesta, sakkojen määräämistä koskevaan komission toimivaltaan sovellettava vanhentumisaika on päättynyt, jos viisi vuotta on kulunut siitä päivästä, jona rikkominen on lakannut. Mainitun asetuksen 2 artiklan 1 kohdan perusteella kyseisen vanhentumisajan kulumisen voivat kuitenkin keskeyttää toimenpiteet, jotka komissio suorittaa rikkomiseen liittyvän esitutkinnan toimittamiseksi ja joita ovat muun muassa tietojensaantipyynnöt, ja vanhentumisajan kuluminen keskeytyy päivänä, jona mainittu pyyntö annetaan tiedoksi sille, jolle se on osoitettu, ja siitä on mainitun asetuksen 2 artiklan 3 kohdan mukaan seurauksena se, että vanhentumisaika alkaa kulua uudelleen kyseisestä päivästä lukien.

47 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korostaa tältä osin kantajan myöntäneen suullisessa käsittelyssä, että tietojensaantipyynnön lähettäminen 20.3.2002 yrityksille, jotka olivat osallistuneet Espanjan osajärjestelyyn, oli omiaan keskeyttämään vanhentumisajan kulumisen vanhentumisajoista annetun asetuksen 2 artiklan 1 kohdan toisen virkkeen perusteella ja kyseinen keskeyttäminen oli mainitun asetuksen 2 artiklan 2 kohdan perusteella pätevä myös suhteessa kantajaan yhtenä saman osajärjestelyn osapuolena.

48 Näin ollen esillä olevassa asiassa riittää, kun tarkastetaan, onko komissio osoittanut oikeudellisesti riittävällä tavalla, että kantajan osallistuminen Espanjan osajärjestelyyn kesti ainakin 20.3.1997 saakka, jotta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi päätellä, onko viisivuotinen vanhentumisaika päättynyt vai ei. Tästä seuraa lisäksi, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tarvitse tässä yhteydessä arvioida niitä kantajan esittämiä väitteitä, jotka koskevat yhtäältä sitä, etteivät Espanjan osajärjestely ja pääsopimus mahdollisesti liittyneet toisiinsa, ja toisaalta sitä, ettei kantaja ollut mahdollisesti tietoinen kyseisestä pääsopimuksesta.

49 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo näin ollen asianmukaiseksi tarkastaa aluksi sen päivän, jona kantajan osallistuminen Espanjan osajärjestelyyn päättyi.

Päivä, jona kantajan osallistuminen Espanjan osajärjestelyyn päättyi

– Kantajan ja komission välisen todistustaakan jakautuminen

50 Siltä osin kuin on kyse siitä päivästä, jona kantajan osallistuminen kilpailusääntöjen rikkomiseen on päättynyt, on alustavasti palautettava mieliin vakiintunut oikeuskäytäntö, jonka mukaan yhtäältä osapuolen tai viranomaisen, joka väittää kilpailusääntöjä rikotun, tehtävänä on näyttää oikeudellisesti riittävällä tavalla toteen kilpailusääntöjen rikkomisen tunnusmerkistön täyttävät tosiseikat, ja toisaalta yrityksen, joka vetoaa puolustautumisperusteeseen kilpailusääntöjen rikkomisen toteamista vastaan, tehtävänä on osoittaa, että edellytykset tällaisen puolustautumisperusteen soveltamiselle täyttyvät, joten kyseisen viranomaisen on tällöin turvauduttava muihin todisteisiin (ks. vastaavasti asia C-185/95 P, Baustahlgewebe v. komissio, tuomio 17.12.1998, Kok. 1998, s. I-8417, 58 kohta ja yhdistetyt asiat C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomio 7.1.2004, Kok. 2004, s. I-123, 78 kohta).

51 Kilpailusääntöjen rikkomisen kesto on lisäksi yksi EY 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun rikkomisen käsitteen osatekijä, jota koskeva todistustaakka on lähtökohtaisesti komissiolla. Oikeuskäytännössä edellytetään tältä osin, että jos ei ole olemassa näyttöä, jolla voidaan osoittaa suoraan rikkomisen kesto, komissio esittää ainakin näyttöä, joka liittyy ajallisesti riittävän lähellä toisiaan oleviin tosiseikkoihin, joiden perusteella voidaan kohtuudella päätellä, että rikkominen on jatkunut keskeytyksettä tietyn kahden ajankohdan välillä (asia T-43/92, Dunlop Slazenger v. komissio, tuomio 7.7.1994, Kok. 1994, s. II-441, 79 kohta).

52 Esillä olevassa asiassa sitä yleistä periaatetta, jonka mukaan komission on näytettävä toteen kaikki kilpailusääntöjen rikkomisen tunnusmerkistön täyttävät tosiseikat – rikkomisen kesto mukaan lukien – joilla voi olla vaikutusta sen lopullisiin päätelmiin

mainitun rikkomisen vakavuudesta, ei aseteta kyseenalaiseksi sillä, että kantaja on esittänyt puolustautumisperusteen, joka koskee vanhentumista, jonka osalta todistustaakka on lähtökohtaisesti kantajalla. Sen lisäksi, että kyseinen puolustautumisperuste ei liity kilpailusääntöjen rikkomisen toteamiseen, on näet selvää, että tällaiseen perusteeseen vetoaminen edellyttää välttämättä sitä, että kilpailusääntöjen rikkomisen kesto ja päivä, jona rikkominen päättyi, on näytetty toteen. Kyseisillä seikoilla ei kuitenkaan voida sinällään perustella todistustaakan siirtymistä tältä osin kantajalle. Yhtäältä kilpailusääntöjen rikkomisen kesto, joka edellyttää, että rikkomisen viimeinen päivä on tiedossa, on yksi niistä rikkomisen olennaisista tekijöistä, joiden osalta todistustaakka on komissiolla riippumatta siitä, että myös kyseisten seikkojen riitauttaminen on osa vanhentumista koskevaa puolustautumisperustetta (ks. edellä 21 kohta). Toisaalta kyseinen päätelmä on perusteltu siihen nähden, että se, että komission menettelyyn sovellettava vanhentumisaika ei ole päättynyt vanhentumisajoista annetun asetuksen perusteella, on oikeusvarmuuden periaatteesta ilmenevä laillinen objektiivinen arviointiperuste (ks. vastaavasti edellä 15 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Sumitomo Chemical ja Sumika Fine Chemicals v. komissio, tuomion 80–82 kohta), joka on vahvistettu mainitun asetuksen johdanto-osan toisessa perustelukappaleessa, ja se on näin ollen kaikkien seuraamuksesta tehtyjen päätösten pätevyyden edellytys. Komission on näet noudatettava sitä, vaikka yritys ei olisi esittänyt tätä koskevaa puolustautumisperustetta.

53 On tarkennettava, että kyseinen todistustaakan jako voi kuitenkin vaihdella siltä osin kuin tosiseikat, joihin osapuoli vetoaa, voivat olla sellaisia, että ne velvoittavat toisen osapuolen esittämään selityksen tai perustelun, jonka puuttuessa on mahdollista päätellä, että todistustaakka on täytetty (ks. vastaavasti edellä 50 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomion 79 kohta).

54 Juuri näiden periaatteiden nojalla on tarkastettava, onko komissio selvittänyt asianmukaisesti ne tosiseikat, joihin se on perustanut arviointinsa, jonka mukaan kantajan osallistuminen Espanjan osajärjestelyyn päättyi vuonna 1999. Tarkemmin sanottuna kun otetaan huomioon se, että vanhentumisajan kuluminen keskeytyi 20.3.2002 – minkä kantaja myöntää – riittää, kun tarkastetaan, onko komissio osoittanut oikeudellisesti riittävällä tavalla, että kyseinen osallistuminen Espanjan osajärjestelyyn kesti ainakin 20.3.1997 saakka.

– Niiden seikkojen todistusarvo, joihin komissio perustaa arviointinsa, jonka mukaan kantajan osallistuminen Espanjan osajärjestelyyn kesti ainakin 20.3.1997 saakka

55 Alustavasti on palautettava mieleen ne olennaiset tosiseikat, joihin komissio on perustanut riidanalaisessa päätöksessä tekemänsä arvioinnin, jonka mukaan kantajan osallistuminen Espanjan osajärjestelyyn kesti vuoteen 1999 saakka. Komissio on tässä yhteydessä nojautunut muun muassa seuraaviin seikkoihin (riidanalaisen päätöksen 215, 218, 250–267 ja 320–330 perustelukappale). Ensinnäkin riidanalaisessa päätöksessä viitataan AKZO:n toimittamaan taulukkoon, joka koskee Espanjan markkinoita ja jossa esitetään kantajaa, AKZO:ta ja Atochem/Atofinaa koskevat yksityiskohtaiset myyntiluvut ja markkinaosuudet vuoden 1999 kolmanteen vuosineljännekseen saakka sekä "teoreettiset" markkinaosuudet eli yhteistoimintajärjestelyn yhteydessä sovitut markkinaosuudet ja "erot" ainakin vuoden 1998 viimeiseen vuosineljännekseen saakka (riidanalaisen päätöksen 259 ja 327 perustelukappale). Toiseksi riidanalaisessa päätöksessä mainitaan 6.11.1997 pidetystä kokouksesta laadittu käsinkirjoitettu pöytäkirja, jossa luvut "1", "2" ja "3" ovat AKZO:ta, kantajaa ja Atochem/Atofinaa tarkoittavia koodeja (riidanalaisen päätöksen 218 perustelukappale). Kolmanneksi komissio on pitänyt toteen näytettyinä niitä AKZO:n ja Peroxid Chemien esittämiä väitteitä, joiden mukaan Peroxid Chemien ja AC Treuhandin välityksellä on vaihdettu tiettyjä tietoja – mukaan lukien kantajalta peräisin olevat tiedot – vuoteen 1999 saakka (riidanalaisen päätöksen 215 ja 237 perustelukappale). Tältä osin on tarkennettava komission myöntävän, ettei se ole voinut täysimääräisesti näyttää toteen, että kyseinen tietojenvaihto olisi tapahtunut suoraan kantajan ja espanjalaisten tytäryhtiöiden AKZO:n ja Atochem/Atofinan välillä.

56 Ensinnäkin AKZO:n toimittaman taulukon osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa aluksi, että kyseisessä taulukossa on lukuja, jotka ovat prosenteissa ilmaistuja "MT" (metric tonnes) yksikköjä ja jotka on yhdistetty yhtäältä horisontaalisesti neljään ryhmään sarakkeita, joiden otsikkoina ovat "ACTUALS", "THEORETICAL", "DEVIATIONS" ja "CUMM. DEVIATIONS", ja toisaalta vertikaalisesti vuosiin 1988–1999, jotka on jaettu vuosineljänneksittäin vuosien 1998 ja 1999 osalta alaosastoihin, joista viimeinen koskee vuoden 1999 kolmatta vuosineljännestä. Lisäksi kussakin edellä mainitussa sarakkeessa on luvut "2", "1" ja "3", joilla AKZO:n esittämien selitysten, jotka on liitetty hallinto-

menettelyn asiakirjavihkoon (komission asiakirjavihkon s. 10214), mukaan tarkoitetaan kantajaa, AKZO:ta ja Atochem/Atofinaa Espanjan markkinoille osallistujina. AKZO selittää tämän jälkeen, että sarakkeessa "ACTUALS" on näiden osallistujien tosiasiassa myymät määrät sekä niiden markkinaosuudet. Sarakkeessa "THEORETICAL" on esitetty kunkin osallistujan osalta suunnitellut myyntimäärät, kun taas sarakkeessa "DEVIATIONS" mainitaan tosiasiallisesti myytyjen määrien ja suunniteltujen määrien väliset erot. Sarakkeessa "CUMM. DEVIATIONS" esitetään menneiden vuosien aikana kumuloituneet erot. AKZO tarkentaa selityksissään erityisesti vuosien 1998 ja 1999 osalta, että sarakkeessa "THEORETICAL" on Espanjan markkinoiden osallistujien kesken sovittu markkinaosuuksien jako eli 32,2 prosenttia AKZO:lle, 53,9 prosenttia kantajalle ja 13,9 prosenttia Atochem/Atofinalle.

57 On todettava, että kantaja ei kiistä kyseisen taulukon osalta yksityiskohtaisesti AKZO:n tältä osin esittämiä väitteitä eikä riidanalaisen päätöksen 259 perustelukappaleen lopussa olevaa toteamusta, jonka mukaan AKZO oli selvillä muun muassa niistä hinnoista, joita kantaja suunnitteli soveltavansa vuosina 1997–1999. Kantaja ei ole lisäksi hallinnollisen menettelyn aikana eikä oikeudenkäynnin kuluessa kyseenalaistanut yksityiskohtaisesti AKZO:n sen osalta antamia tietoja (riidanalaisen päätöksen 260 perustelukappale). Kantaja on yksinomaan väittänyt, että sen on ollut mahdotonta tarkastaa näiden tietojen todenmukaisuutta ja paikkansapitävyyttä, kieltämättä kuitenkaan niiden merkityksellisyyttä kokonaisuudessaan (kantajan väitetiedoksiantoon esittämien huomautusten 4.12 kohta, ks. edellä 8 kohta).

58 Toiseksi siltä osin kuin on kyse 6.11.1997 pidetystä kokouksesta laaditusta käsinkirjoitetusta pöytäkirjasta, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että sillä vahvistetaan ja tuetaan AKZO:n edellä mainitun taulukon osalta esittämiä selityksiä siltä osin kuin samoja koodattuja merkintöjä käytetään yksilöimään Espanjan osajärjestelyyn osallistujia. Kantaja ei lisäksi kiistä kyseisen pöytäkirjan sisältöä, sitä, miten komissio on pöytäkirjaa tulkinnut, eikä sitä, että luvulla "2" tarkoitetaan kantajaa.

59 Kolmanneksi siltä osin kuin on kyse niistä AKZO:n ja Peroxid Chemien väitteistä, jotka liittyvät kantajaa koskevien tietojen vaihtoon Peroxid Chemien ja AC Treuhandin välityksellä vuoteen 1999 saakka, kantaja on myöntänyt yhtäältä niiden riidanalaisen päätöksen 237 perustelukappaleessa esitettyjen toteamusten paikkansapitävyyden, joiden mukaan se on toimittanut kaupallisia tietoja Peroxid Chemielle, joka puolestaan on välittänyt ne AC Treuhandille saadakseen tämän jälkeen ne viimeksi mainitulta Espanjan markkinoita koskevien taulukkojen muodossa ja lähettääkseen ne lopulta kantajalle, ja toisaalta, että kyseinen tietojenvaihto on voinut kestää ainakin vuoden 1997 keskivaiheeseen saakka.

60 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päättelee tämän perusteella, että kantaja on osallistunut edelleen – vaikkakin vain välillisesti – arkaluonteisten tietojen vaihtoa koskevaan keskitettyyn järjestelmään AC Treuhandin välityksellä 20.3.1997 jälkeen.

61 Lopulta siltä osin kuin erityisesti on kyse tietojenvaihdosta Laporten tytäryhtiön ja kantajan osakkeista 50 prosenttia omistavan Peroxid Chemien kanssa, on todettava, ettei kantaja kiistä sitä, vaan se väittää ainoastaan, että tietojenvaihto on ollut oikeutettua ja tapahtunut ilman, että se tiesi siitä, että kyseisiä tietoja käytettäisiin kilpailunvastaiseen tarkoitukseen (riidanalaisen päätöksen 246 perustelukappale).

62 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kyseisillä seikoilla voidaan tukea sitä komission arviointia, jonka mukaan kantajan osallistuminen Espanjan osajärjestelyyn jatkui myös 20.3.1997 jälkeen, eikä tässä yhteydessä ole tarvetta tarkastaa käytettävissä olevien todisteiden perusteella, onko kyseinen osallistuminen todellisuudessa kestänyt 31.12.1999 saakka, kuten riidanalaisessa päätöksessä on todettu.

63 Kun otetaan huomioon nämä seikat, on tämän jälkeen tutkittava, onko kantaja esittänyt sellaisia väitteitä ja tosiseikkoja, joilla kyseiset seikat voidaan kiistää tai niiden todistusarvo voidaan kumota.

– Kantajan väitteet siltä osin kuin on kyse sellaisen näytön puuttumisesta, joka koskee sen osallistumista kilpailusääntöjen rikkomiseen ainakin 20.3.1997 saakka

64 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo ensinnäkin, että toisin kuin kantaja väittää, komissio on asianmukaisesti todennut, että kantajan osallistuminen kilpailusääntöjen rikkomiseen ei ollut päättynyt sinä nimenomaisena päivänä, jona viimeinen kokous pidettiin 14.1.1997 yhden sen edustajan, K:n, läsnä ollessa. Ensinnäkin näet osallistujien välinen tietojenvaihto AC Treuhandin välityksellä – vaikka kantaja ei ollut suoraan vaan pelkästään Peroxid Chemien kautta yhteydessä tähän viimeksi mainittuun – on jatkunut vielä kyseisen päivämäärän jälkeen. Toiseksi myöskään K:n irtisanominen 14.2.1997 ei sellaisenaan voi olla osoituksena siitä, että kantajan osallistuminen päättyi ennen 20.3.1997. Kantaja on tältä osin myöntänyt suullisessa käsittelyssä, että yhtäältä se on käyttänyt edelleen erästä toista edustajaansa V:tä, joka oli ollut K:n mukana tietyissä kilpailunvastaisissa kokouksissa, ja että toisaalta K:n irtisanomisesta ei ole ilmoitettu edes sen osakasyhtiöille ja vielä vähemmän muille Espanjan osajärjestelyyn osallistuneille (riidanalaisen päätöksen 242 perustelukappale). Laportella, joka on kantajan osakkeenomistaja, ja Peroxid Chemiellä, joka on Laporten toinen tytäryhtiö, ja jotka molemmat osallistuivat Euroopan yhteistoimintajärjestelyyn, olisi kuitenkin ollut intressiä saada tätä koskevaa tietoa, ja näin on varsinkin, kun K oli kantajan pääyhteyshenkilö Espanjan osajärjestelyssä. Tästä seuraa myös, että se kantajan esittämä selitys, jonka mukaan K:n irtisanominen on ollut syynä siihen, etteivät muut osallistujat ole saaneet tietoa siitä, että kantaja oli luopunut kilpailusääntöjen rikkomisesta, ja muiden osallistujien olisi pitänyt huomata se, että hän oli jättänyt paikkansa myyntijohtajana, ei voi menestyä. Kyseisellä selityksellä vahvistetaan pikemminkin sitä vastoin sitä, että kantaja ei ollut sanoutunut avoimesti irti kilpailusääntöjen rikkomisesta oikeuskäytännön vaatimusten mukaisesti (ks. jäljempänä 68 kohta).

65 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo toiseksi, että kantajan näkemyksestä poiketen sillä, etteivät kilpailusääntöjen rikkomisen muut osapuolet ole esittäneet lausumia, jotka osoittaisivat, että kantajan osallistuminen ei ole päättynyt vuoden 1997 alkupuolella vaan myöhemmin, ei voida kumota komission esittämiä seikkoja.

Tältä osin on aluksi korostettava, etteivät myöskään kolmannet osapuolet ole esillä olevassa asiassa esittäneet tietoja, joiden mukaan kantaja olisi todella luopunut ja ainakin ilmoittanut luopuneensa osallistumasta aktiivisesti kilpailusääntöjen rikkomiseen sen itsensä tarkentamina päivinä. Tämän jälkeen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että muiden Espanjan osajärjestelyyn osallistuneiden eli AKZO:n ja Atochem/Atofinan menettely vuosina 1997–1999 osoittaa sitä vastoin, että kantaja osallistui rikkomiseen edelleen niiden päivien jälkeen, joihin se on vedonnut. Yhtäältä kantaja ei ole väittänyt ilmoittaneensa muille osallistujille ajankohtana, jolloin se väittää vetäytyneensä rikkomisesta, toiveestaan luopua osallisuudestaan Espanjan osajärjestelyssä, joka kesti vuoteen 1999 saakka (riidanalaisen päätöksen 258 perustelukappale). Kantaja on lisäksi suullisessa käsittelyssä myöntänyt, ettei tätä koskevaa virallista ilmoitusta ole tehty esimerkiksi kirjeellä, joka olisi osoitettu muille rikkomiseen osallistuneille. Toisaalta kantaja ei ole myöskään väittänyt ilmoittaneensa osakasyhtiöilleen tästä asiasta tai K:n irtisanomisesta ja kyseisen irtisanomisen syistä. Kantajan toteamus, jonka mukaan K irtisanottiin syistä, jotka liittyivät kantajan haluun irtisanoutua kilpailusääntöjen rikkomisesta (riidanalaisen päätöksen 261 perustelukappale), on siis pelkkä väite.

66 Tässä yhteydessä väite, jonka mukaan AKZO ja Atochem/Atofina ovat jatkaneet kilpailusääntöjen rikkomista ilman kantajaa huolimatta siitä, ettei ilmoitusta sen vetäytymisestä mainitusta rikkomisesta ollut tehty, ja siitä, että se on ollut suurin toimija Espanjan markkinoilla, ei näet ole, kuten komissio perustellusti toteaa riidanalaisen päätöksen 258 perustelukappaleessa, perusteltu. Sitä vastoin tämä hypoteesi sekä se kantajan – puhtaasti arveluun perustuva – väite, jonka mukaan sen vetäytyminen Espanjan osajärjestelystä saattoi vain johdonmukaistaa AKZO:n ja Atochem/Atofinan Espanjan markkinoita koskevia keskusteluja, ovat ristiriidassa sellaista oligopolistista yhteistoimintajärjestelyä säätelevien periaatteiden kanssa, jonka toiminta riippuu erityisesti merkityksellisten markkinoiden kaikkein tärkeimmän toimijan osallistumisesta. Näin on varsinkin, kun edellä 56 ja 57 kohdassa mainitun taulukon – jota kantaja ei tältä osin ole kiistänyt – mukaan kantajalla oli Espanjassa yli 50 prosentin suuruinen markkinaosuus. Kuten vastaaja on asianmukaisesti suullisessa käsittelyssä väittänyt, on kuitenkin epäjohdonmukaista,

että AKZO ja Atochem/Atofina olisivat kiintiöitään laskiessa ja jaettaessa todella ottaneet huomioon niiden Espanjan markkinoiden suurimman kilpailijansa markkinaosuuden, jos ne olisivat myöntäneet sen, ettei kantaja osallistunut Espanjan osajärjestelyyn.

67 Samoin ei voida myöskään hyväksyä sitä kantajan väitettä, jonka mukaan markkinaosuuksien ja sellaisten sen taloudelliseen toimintaan viittaavien muiden, kuten muun muassa AKZO:n toimittamien, vuosia 1998 ja 1999 koskeviin taulukkoihin sisältyvien, lukujen laskeminen olisi ollut tulos kolmansien yritysten eikä edes välillisesti kantajan itsensä toimittamista tiedoista. Näin on varsinkin, kun yhtäältä kantaja ei ole voinut ottaa selkeästi kantaa näiden tietojen totuudenmukaisuuteen ja paikkansapitävyyteen ja toimittaa vakuuttavaa selitystä siihen, ettei se ole kyennyt vahvistamaan niitä tai osoittamaan, että ne ovat mahdollisesti virheellisiä suhteessa niihin tietoihin, jotka tulevat sen omasta taloudellisesta ympäristöstä (riidanalaisen päätöksen 260 perustelukappale). Toisaalta kantaja on myöntänyt osallistuneensa edelleen ainakin välillisesti keskitettyyn tietojenvaihtojärjestelyyn Peroxid Chemien ja AC Treuhandin kautta (ks. edellä 59 kohta). Lopuksi edellä esitettyihin yhdenmukaisiin seikkoihin nähden ei voida hyväksyä sitä kantajan selitystä, jonka mukaan kyseiset luvut on voitu johtaa sellaisesta yksinkertaisesta laskelmasta, joka perustuu muiden Espanjan osajärjestelyyn osallistuneiden eli AKZO:n ja Atochem/Atofinan tietoihin (kantajan väitetiedoksiantoon esittämien huomautusten 4.13 kohta).

68 Tältä osin vastaaja vetoaa perustellusti oikeuskäytäntöön, jonka mukaan se, ettei kyseessä oleva yritys sanoudu julkisesti irti kilpailusääntöjen rikkomisesta, johon se on osallistunut, tai se ei ilmoita siitä hallintoviranomaisille, rohkaisee muita jatkamaan kilpailusääntöjen rikkomista ja vaarantaa sen paljastumisen siten, että tätä hiljaista hyväksymistä voidaan pitää kumppanuutena tai passiivisena osallistumisena kilpailusääntöjen rikkomiseen (ks. edellä 50 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomion 84 kohta). On kuitenkin huomautettava, että kantaja ei ole osoittanut sitä, että se olisi mahdollisesti julkisesti irtisanoutunut kilpailusääntöjä rikkovasta toiminnastaan sen jälkeen kun se oli väitetysti luopunut

Espanjan osajärjestelystä, eikä edes väittänyt ilmoittaneensa tästä muille osallistujille, eikä esittänyt vakuuttavaa selitystä niiden syiden osalta, joiden vuoksi se jatkoi arkaluonteisten tietojen vaihtoa Peroxid Chemien ja AC Treuhandin välityksellä.

69 Kolmanneksi kantajan väitteiden vastaisesti sillä, että AKZO ei mahdollisesti ole ilmoittanut kantajalle aikomuksestaan päättää osallistumisensa yhteistoimintajärjestelyyn vuonna 1999, vaikka se on tehnyt näin muihin osallistujiin nähden (riidanalaisen päätöksen 187 perustelukappale), ei voida osoittaa, että kantaja ei osallistunut enää Espanjan osajärjestelyyn kyseisenä päivänä ja sitä suuremmalla syyllä kyseistä ilmoitusta edeltäneiden vuosien aikana eli etenkin vuosina 1997 ja 1998.

70 Lopuksi kantaja väittää useaan otteeseen, että etenkin AKZO:n ja Atochem/Atofinan toimittamat tiedot ja selitykset eivät ole luotettavia, koska kyseiset osapuolet ovat pyytäneet, että niihin sovellettaisiin sakoista vapauttamista ja sakkojen lieventämistä koskevaa tiedonantoa, ja koska niillä oli tämän perusteella tiettyä intressiä esittää raskauttavia todisteita kantajaa vastaan. Vaikka lainvastaisen yhteistoimintajärjestelyn pääosallistujien vapaaehtoisesti esittämiin todisteisiin on yleensä asianmukaista suhtautua tietyllä tavalla epäluuloisesti, kun otetaan huomioon se mahdollisuus, että kyseisillä osallistujilla on taipumus vähätellä sen osuuden merkitystä, joka niillä on kilpailusääntöjen rikkomiseen, ja suurennella toisten osuutta (ks. riidanalaisen päätöksen 278 perustelukappale), kantajan väite ei kuitenkaan ole sakoista vapauttamista ja sakkojen lieventämistä koskevan tiedonannon mukaiselle menettelylle ominaisen logiikan mukainen. Se, että kyseisen tiedonannon soveltamista pyydetään sakon määrän vähentämiseksi, ei näet välttämättä kannusta esittämään tutkittavana olevan yhteistoimintajärjestelyn muihin osanottajiin nähden vääristeltyjä todisteita. Jokainen yritys johtaa komissiota harhaan voisi näet kyseenalaistaa pyynnön esittäjän yhteistyön vilpittömyyden ja kattavuuden ja näin ollen vaarantaa tämän mahdollisuuden hyötyä täysimääräisesti sakoista vapauttamista ja sakkojen lieventämistä koskevasta tiedonannosta. Näin ollen kun otetaan huomion AKZO:n ja Atochem/Atofinan lausuntojen merkityksellisyyttä tukevien yhdenmukaisten seikkojen painoarvo ja määrä, esillä olevaa kantajan väitettä ei voida hyväksyä.

71 Kaiken edellä olevan perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että komissiolla oli riittävät todisteet, jotka oikeuttivat sen riidanalaisessa päätöksessä olevan arvioinnin, jonka mukaan Espanjan osajärjestely oli toiminnassa joka tapauksessa vuoden 1997 maaliskuun loppuun saakka ja että kantaja osallistui kyseiseen osajärjestelyyn ainakin välillisesti. Kantaja ei lisäksi ole voinut riitauttaa konkreettisesti ja asiaa tukevilla tosiseikoilla näitä todisteita niiden todistusarvon kyseenalaistamiseksi, eikä esittää niiden olemassaololle vaihtoehtoista vakuuttavaa selitystä oikeuskäytännön vaatimusten mukaisesti. Kun otetaan kuitenkin huomioon se, että komissio on selvittänyt edellä mainitut tosiseikat, jotka tukevat kantajan jatkaneen osallistumistaan Espanjan osajärjestelyyn vielä 20.3.1997 jälkeen, kantajan olisi pitänyt esittää selitys tai vaihtoehtoinen perustelu, jolla näiden seikkojen osalta omaksuttu tulkinta voitaisiin kumota, ja koska näin ei ole tapahtunut, on mahdollista päätellä, että komissio on täyttänyt sillä olleen todistustaakan (ks. vastaavasti edellä 50 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomion 79 kohta).

72 Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päättelee, että etenkin riidanalaisen päätöksen 257–261 perustelukappaleessa olevat komission toteamukset siltä osin kuin ne koskevat kantajan osallistumista Espanjan osajärjestelyyn ainakin vuoden 1997 maaliskuun loppuun saakka, eivät ole ilmeisen virheellisiä eivätkä ne ole lainvastaisia. Kun otetaan huomioon se, että kantajan on osoitettu jatkaneen osallistumistaan Espanjan osajärjestelyyn ainakin 20.3.1997 saakka, ja se, että vanhentumisajan kuluminen on keskeytynyt viimeistään 20.3.2002, vanhentumisaika, jota sovelletaan komission kantajaa vastaan aloittamaan menettelyyn sakon määräämiseksi EY 81 artiklan perusteella, ei ollut päättynyt.

73 Tästä seuraa, ettei komissio ole esillä olevassa asiassa tulkinnut väärin niitä arviointiperusteita, jotka sääntelevät vanhentumisajoista annetun asetuksen 1 ja 2 artiklassa säädettyä vanhentumista.

74 Tästä on lisäksi seurauksena, ettei ole tarvetta arvioida niiden kantajan kanneperusteensa tueksi esittämien muiden väitteiden perusteltavuutta eli väitteiden, jotka

koskevat sitä, että kantaja ei ollut tietoinen pääsopimuksesta ja kyseisen sopimuksen ja Espanjan osajärjestelyn välisestä suhteesta, ja sitä, mikä oli vanhentumisajan kulumisen keskeytymisen tarkka ajankohta.

75 Kantajan kanneperuste on näin ollen hylättävä perusteettomana.

Kantajan väitetty syrjiminen suhteessa Perganiin

76 Siltä osin kuin on kyse siitä kantajan toissijaisesta väitteestä, jonka mukaan sitä on syrjitty suhteessa Pergan-yhtiöön, jonka osalta komissio on sen mukaan myöntänyt vanhentumisajan päättyneen siitä huolimatta, että kyseinen yhtiö oli kantajan asemaa vastaavassa asemassa, on erotettava toisistaan kaksi tilannetta eli ensinnäkin tilanne, jossa on kyse mahdollisesta lainvastaisuudesta, ja toiseksi tilanne, jossa on kyse sen mahdollisesta laillisuudesta.

77 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo ensimmäisen tilanteen osalta, jossa oletetaan, että komissio on soveltanut virheellisesti arviointiperusteita, jotka säätelevät vanhentumista suhteessa Perganiin, että tällainen lainvastaisuus, jota ei ole saatettu ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi tämän kanteen yhteydessä, ei missään tapauksessa voi johtaa siihen, että kantajan kumoamiskannetta olisi pidettävä perusteltuna. Tältä osin on huomautettava, että yhdenvertaisen kohtelun periaatteen noudattaminen on sovitettava yhteen laillisuusperiaatteen noudattamisen kanssa, mikä merkitsee sitä, että kukaan ei voi vedota omaksi edukseen toisen hyväksi tehtyyn lainvastaisuuteen (ks. vastaavasti asia 134/84, Williams v. tilintarkastustuomioistuin, tuomio 4.7.1985, Kok. 1985, s. 2225, 14 kohta; asia T-327/94, SCA Holding v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok. 1998, s. II-1373, 160 kohta ja asia T-23/99, LR AF 1998 v. komissio, tuomio 20.3.2002, Kok. 2002, s. II-1705, 367 kohta). Lainvastaisuus, johon on mahdollisesti syyllistytty suhteessa

sellaiseen toiseen yritykseen, joka ei ole asianosaisena käsiteltävänä olevassa asiassa, ei voi johtaa siihen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa syrjinnän ja näin ollen kantajaan nähden tapahtuneen lainvastaisuuden. Tällainen lähestymistapa merkitsisi sellaisen periaatteen vahvistamista, joka koskee "yhdenvertaista kohtelua silloin kun on kyse lainvastaisuudesta" ja sellaisen velvoitteen asettamista komissiolle esillä olevassa asiassa, jonka mukaan se ei saisi ottaa huomioon todisteita, jotka sillä on hallussaan seuraamuksen määräämiseksi yritykselle, joka on syyllistynyt kilpailusääntöjen rikkomiseen, josta voidaan määrätä seuraamus, pelkästään sen johdosta, että toinen yritys, joka on mahdollisesti vastaavassa asemassa, on lainvastaisesti välttänyt tällaisen seuraamuksen. Lisäksi, kuten yhdenvertaisen kohtelun periaatetta koskevasta oikeuskäytännöstä selkeästi ilmenee, silloin kun yritys on omalla käyttäytymisellään rikkonut EY 81 artiklan 1 kohtaa, se ei voi vapautua seuraamuksista sillä perusteella, että muille taloudellisille toimijoille ei ole määrätty sakkoa, vaikka yhteisöjen tuomioistuimet eivät käsittele viimeksi mainittujen tilannetta, kuten esillä olevassa asiassa (yhdistetyt asiat C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 ja C-125/85–C-129/85, Ahlström Osakeyhtiö ym. v. komissio, tuomio 31.3.1993, Kok. 1993, s. I-1307, Kok. Ep. XIV, s. I-123, 197 kohta ja yhdistetyt asiat T-5/00 ja T-6/00, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied ja Technische Unie v. komissio, tuomio 16.12.2003, Kok. 2003, s. II-5761, 430 kohta).

78 Sen toisen tilanteen osalta, jossa komission Perganin osalta tekemät päätelmät eivät ole lainvastaisia – etenkään sen vuoksi, että vanhentumisaika on päättynyt, koska kyseisen yrityksen jatketusta osallistumisesta kilpailusääntöjen rikkomiseen ei ole riittävää näyttöä – ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, ettei myöskään mahdollista syrjintää koskeva kysymys tule esiin. Tältä osin on huomautettava, että yhdenvertaisen kohtelun periaatetta loukataan ainoastaan, jos toisiinsa rinnastettavia tapauksia kohdellaan eri tavalla tai jos erilaisia tapauksia kohdellaan samalla tavalla, ellei tällainen kohtelu ole objektiivisesti perusteltua (ks. edellä 77 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied ja Technische Unie v. komissio, tuomion 428 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa kuitenkin, että Perganin asemasta toisessa tilanteessa poiketen komissiolla oli riittävät todisteet, joiden perusteella se saattoi päätellä kantajan jatkaneen osallistumistaan kilpailusääntöjen rikkomiseen ja määrätä sille seuraamuksen EY 81 artiklan perusteella (ks. edellä 50–72 kohta). Tämän perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on sitä mieltä, että komissio saattoi perustellusti katsoa, etteivät kantaja ja Pergan olleet toisiinsa rinnastettavissa tilanteissa siitä syystä, että toisen yrityksen osalta oli olemassa todisteet sen rikkomiseen osallistumisen kestosta kun taas toisen osalta ei.

79 Väitettä, joka koskee syrjintää, jonka kohteeksi kantaja on joutunut, ei näin ollen voida hyväksyä kummassakaan edellä mainitussa tilanteessa.

Prosessinjohtotoimia ja asian selvittämistoimia koskevat pyynnöt

80 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että niiden kantajan pyyntöjen, jotka koskevat todistajien kuulemista ja komission määräämistä esittämään tiettyjä tutkinta-aineistoon kuuluvia luottamuksellisia asiakirjoja, tutkittavaksi ottamisen edellytykset selvästi puuttuvat ja ne ovat perusteettomia. Yhtäältä mainitut pyynnöt eivät ole riittävän tarkkoja, jotta ne voitaisiin ottaa tutkittaviksi, siltä osin kuin on kyse niistä tosiseikoista ja merkityksellisistä asiakirjoista, jotka voivat olla tällaisten toimien kohteena ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 64 artiklan 3 kohdan d alakohdan ja 65 artiklan b ja c kohdan sekä 68 artiklan 1 kohdan perusteella. Lisäksi kantaja ei ole esittänyt mitään sellaista tarkkaa ja merkityksellistä seikkaa, joka voisi selittää sen, miltä osin pyydetyillä todistajanlausunnoilla ja kysymyksessä olevilla asiakirjoilla on merkitystä käsiteltävänä olevan asian ratkaisun kannalta. Toisaalta kun otetaan huomioon asianosaisten asiakirjat, asiakirja-aineistoon liitetyt asiakirjat ja suullisessa käsittelyssä esitetty, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo saaneensa riittävästi tietoa käsiteltävänä olevan oikeusriidan ratkaisemiseksi.

81 Kantajan esittämät prosessinjohtotoimia ja asian selvittämistoimia koskevat pyynnöt on näin ollen hylättävä.

82 Kaikesta edellä olevasta seuraa, että kantajan kanne on hylättävä kokonaisuudessaan perusteettomana.

Oikeudenkäyntikulut

83 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut vastaajan vaatimusten mukaisesti.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(kolmas jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) Kantaja velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Jaeger Azizi Cremona

Julistettiin Luxemburgissa 16 päivänä marraskuuta 2006.

E. Coulon M. Jaeger

kirjaaja jaoston puheenjohtaja

Sisällys

Asiaa koskevat oikeussäännöt ..... II - 4447

Asian tausta ..... II - 4449

Asian käsittelyn vaiheet ja asianosaisten vaatimukset ..... II - 4451

Oikeudellinen arviointi ..... II - 4453

1. Riidanalaisen päätöksen 1 ja 4 artiklan kumoamista koskevien vaatimusten tutkittavaksi ottaminen ..... II - 4453

Asianosaisten lausumat ..... II - 4453

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 4454

2. Kanneperuste, jonka mukaan komissio on soveltanut virheellisesti vanhentumisaikaa koskevia sääntöjä ..... II - 4456

Asianosaisten lausumat ..... II - 4456

Alustava huomautus ..... II - 4456

Kantajalla oleva tieto pääsopimuksesta ..... II - 4456

Ajankohta, jolloin kantajan osallistuminen Espanjan osajärjestelyyn päättyi II - 4458

Vanhentumisajan alkamisajankohta ..... II - 4461

Prosessinjohtotoimia ja asian selvittämistoimia koskevat pyynnöt ..... II - 4464

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 4464

Alustavat huomautukset ..... II - 4464

Päivä, jona kantajan osallistuminen Espanjan osajärjestelyyn päättyi ..... II - 4466

– Kantajan ja komission välisen todistustaakan jakautuminen ..... II - 4466

– Niiden seikkojen todistusarvo, joihin komissio perustaa arviointinsa, jonka mukaan kantajan osallistuminen Espanjan osajärjestelyyn kesti ainakin 20.3.1997 saakka ..... II - 4468

– Kantajan väitteet siltä osin kuin on kyse sellaisen näytön puuttumisesta, joka koskee sen osallistumista kilpailusääntöjen rikkomiseen ainakin 20.3.1997 saakka ..... II - 4471

Kantajan väitetty syrjiminen suhteessa Perganiin ..... II - 4476

Prosessinjohtotoimia ja asian selvittämistoimia koskevat pyynnöt ..... II - 4478

Oikeudenkäyntikulut ..... II - 4479